

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักของสมาชิก กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวใน เขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อผู้เขียน	นางสาวปาริณีย์ เผ่าภูธร
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาล
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสกุล ฟองมูล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และการเกษตร ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก และ 4) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 101 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ มีสถานภาพสมรสและมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน มีรายได้รวมสุทธิของครัวเรือนเฉลี่ย 168,406 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักได้มาจากการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ระยะเวลาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เฉลี่ย 4 ปี มีประสบการณ์ในการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักจากสื่อต่างๆ จำนวน 12 ครั้งต่อปี โดยส่วนมากจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 15 ไร่ ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 601 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรทั้งหมดใช้น้ำจากแหล่งน้ำชลประทานเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ตามระดับการวัดของ Likert พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$) ดังนั้น ด้านการบริหารงานภายในกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ($\bar{x} = 3.87$) ด้านการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ($\bar{x} = 3.82$) ด้านการรับ

ผลประโยชน์จากการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ($\bar{x} = 3.59$) และ ด้านการจัดการน้ำชลประทานเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ($\bar{x} = 3.41$) ตามลำดับ และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักระดับปานกลางในด้านการประเมินผลการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ($\bar{x} = 2.93$) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ($\text{sig} \leq 0.05$)

ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักสรุปได้ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมด้าน 1) การจัดการน้ำชลประทานเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก คือปริมาณน้ำชลประทานไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำชลประทานเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักเป็นปัญหาหลักของเกษตรกรควรให้หน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการจัดหาแหล่งน้ำให้มีมากขึ้นในฤดูแล้งหรือช่วงที่ฝนทิ้งช่วงในฤดูฝน เช่น สนับสนุนเครื่องสูบน้ำ สนับสนุนการขุดบ่อเก็บน้ำในไร่นา 2) การวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ปัญหาที่พบคือต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักสูง ควรมีการควบคุมราคาขายวัสดุการเกษตร กำหนดค่าแรงงานขั้นต่ำลดลง มีธนาคารให้สินเชื่อปล่อยกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร 3) ด้านการรับผลประโยชน์จากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปัญหาที่พบคือราคาเมล็ดพันธุ์ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนควรให้เจ้าหน้าที่จากศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทำการสำรวจต้นทุนการผลิตร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อร่วมกันกำหนดเกณฑ์ราคารับซื้อเมล็ดพันธุ์หลัก ในราคายุติธรรมต่อไป 4) ด้านการประเมินผลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ปัญหาที่พบคือขาดงบประมาณสนับสนุนและขาดความสม่ำเสมอในการประเมินผลการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก ควรจัดหางบประมาณนำมาสนับสนุนกิจกรรมการประเมินผลการผลิตเมล็ดพันธุ์หลัก เพื่อสนับสนุนการพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หลักต่อไป

Title	Participation in Foundation Seeds Production of Farmer Group Members Producing Rice Seeds in Kamalasai District, Kalasin Province
Author	Miss Paranee Phowpooton
Degree of	Master of Science in Rural Resource Development
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Saisakul Fongmul

ABSTRACT

This study aimed to explore: 1) socio-economic attributes of farmer group members producing rice seeds in Kamalasai district, Kalasin Province; 2) a level of the participation in foundation seed production of the farmers; 3) factors related to the participation in foundation seed production of the farmers; and 4) problems encountered and suggestions of the farmers. The sample was 101 farmer group members producing rice seeds. Data collection the questionnaire. Statistical used were Frequency , Percentage , standard deviation and Multiple Regression .

From research findings, it was found most that of the informants were male, 53, years old on average, elementary school graduates, and married. The informants had 5 household members on average with an average net income of 168,406 baht per year. Their capital source for foundation seed production was the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The informants had been members of the farmer group producing rice seeds for 4 years on average. The informants had perceived news or information about foundation seed production through various media for 12 times per years. They mostly perceived it through head of the farmer group producing rice seeds. The informants had 15 rai of the area used for rice seed production and they obtained rice seeds for 601 kilograms per rai on average. All of them used water from the irrigation canal for main seed production.

It was found that the informants had a high level by Likert's scale measurement of the participation in foundation seed production ($\bar{x} = 3.58$). This was based on the following: task management within the rice seed production group ($\bar{x} = 3.87$); planning on rice seed production ($\bar{x} = 3.82$); benefit sharing ($\bar{x} = 3.59$); and management of irrigational water for

foundation seed production ($\bar{x} = 3.41$), respectively. However, it was found that they had a moderate level in the participation in the assessment of foundation seed production ($\bar{x} = 2.93$).

Findings showed that there was a statistically significant relationship at 0.05 between the participation in foundation seed production of the informants and a number of their household members. That was, the relationship was in an inverse direction if a number of household members was increased, resulting in a decrease in foundation seed production. This was because each household member also had their own tasks so they could not participate in all activities of foundation seed production.

The following were problems encountered and suggestions: 1) an amount of irrigational water used for foundation seed production was inadequate so concerned agencies should provide more water sources; 2) production costs was high so the price of agricultural materials should be controlled as well as workforce expenses and integrate rate; 3) the price of foundation seeds was not worthwhile for rice seed production so personnel of the foundation seed center should conduct a survey on production costs and the reasonable price of foundation seeds; and 4) there was lack of supporting budgets for rice seed production and the assessment of foundation seed production was not continual which was important for the development of the farmers group.